

ΑΤΤΙΚΗ

Μεσόγεια

Οι ανασκαφικές έρευνες επικεντρώθηκαν σε δύο τομείς: 1) στη συνέχιση της αποκάλυψης ερειπωμένων βυζαντινών ναών, που είχε αρχίσει από παλαιότερα με αξιόλογα αποτελέσματα (Αγία Κυριακή στη θέση «Μοναστηράκι» Πόρτο-Ράφτη, Άγιος Ιωάννης στο Γκούρι-Μπιμ στα Καλύβια, ανώνυμος ναός στη θέση «Κάλμ», Λαυρεωτικού Ολύμπου Καλυβίων) και 2) στη διερεύνηση παλαιότερων οικοδομικών φάσεων κάτω από νεωτερικά, κακότεχνα δάπεδα, που κάλυπταν το εσωτερικό σημαντικών βυζαντινών μνημείων. Στην πρώτη περίπτωση τα ερείπια βυζαντινών ναών που ήλθαν στο φως ήταν κατά κανόνα κοιμητηριακού χαρακτήρα με προσκτίσματα και μεταγενέστερες οικοδομικές φάσεις που απέδωσαν ενδιαφέροντα κινητά ευρήματα, όπως σε δύο νέες θέσεις στην περιοχή Λαυρεωτικού Ολύμπου, «Φέριζα» και «Πύργος Μελισσουργού», και στον αρχαιολογικό χώρο των Λαμπρικών, όπου τα ερείπια είναι γνωστά ως Άγιος Κοσμάς. Στη

δεύτερη περίπτωση ερευνήθηκαν στα Καλύβια η Παναγία η Μεσοσπορίτισσα και οι Ταξιάρχες, στον Κουβαρά ο Άγιος Γεώργιος, στην Κερατέα η Αγία Κυριακή, στο Μαρκόπουλο ο Άγιος Γεώργιος και στα Λαμπρικά Κορωπίου ο Άγιος Λουκάς. Είναι αξιοσημείωτο ότι σε όλες τις περιπτώσεις αποκαλύφθηκε η σύγχρονη με την αρχική οικοδομική φάση του μνημείου δαπεδόστρωση από λίθινες, αδρά δουλεμένες ποικίλων διαστάσεων πλάκες, ενώ δεν έλειπαν και τα spolia (εικ. 1).

Γέρακας

Σωστική ανασκαφική έρευνα στα οικόπεδα της εταιρείας ΔΟΜΟΚΑΤ Α.Ε., την περίοδο 2003-2004, έφερε στο φως εκτεταμένο αποθηκευτικό συγκρότημα αποτελούμενο από δώδεκα κτιστούς σιρούς και 16 πύλους. Από τα κινητά ευρήματα τα κατάλοιπα χρονολογούνται στους μεσοβυζαντινούς χρόνους.

Παιανία

Στο ναό της Κοίμησης Θεοτόκου σε περιορισμένη έκτασης σωστική ανασκαφική έρευνα, στον προαύλειο χώρο και σε επαφή με το βόρειο και το δυτικό τοίχο του ναού αποκαλύφθηκαν το 2007 πολυάριθμες ταφές, κυρίως κιβωτιόσχημες λαξευμένες στο φυσικό βράχο, που χρονολογούνται στους βυζαντινούς και μεταβυζαντινούς χρόνους.

Λαύριο

Στο οικόπεδο Α. Βουχάρα (2003/2006) αποκαλύφθηκαν κτηριακά κατάλοιπα που ανήκουν στο δυτικό τμήμα του συγκροτήματος της παλαιοχριστιανικής βασιλικής του Λαυρίου, από το Ιερό Βήμα της οποίας προέρχεται αξιόλογο ψηφιδωτό δάπεδο του α' μισού του 5ου αιώνα (εικ. 2).

Μονή Δαφνίου

Η Μονή Δαφνίου, μνημείο παγκόσμιας κληρονομιάς, υπέστη εκτεταμένες και σοβαρότατες ζημιές σε όλα τα κτίσματα και τον οχυρωμένο

Εικ. 1. Λαμπρικά. Ερείπια ναού Αγίου Κοσμά. Αεροφωτογραφία.

περίβολο, από το μεγάλο σεισμό της 7-9-1999. Τα έργα στερέωσης και αποκατάστασης που υλοποιήθηκαν στο συγκρότημα της μονής με χρηματοδότηση και του Γ' ΚΠΣ, κυρίως μεταξύ των ετών 2001-2005, οδήγησαν για λόγους τεκμηρίωσης σε ορισμένες ανασκαφικές έρευνες στη θεμελίωση του καθολικού, στην περιοχή των ερειπωμένων κελιών του αύλειου χώρου νότια του καθολικού, επιλεκτικά στον ευρύτερο βυζαντινό ερειπιώνα και στον κοιμητηριακό ναό της μονής, τον Άγιο Νικόλαο. Από τα δεδομένα της έρευνας μπορούν να διατυπωθούν οι εξής παρατηρήσεις: Επιβεβαιώνεται η άποψη του καθηγητή Χ. Μπούρα για τη χρονολόγηση του τείχους του περιβόλου της μονής τη μεσοβυζαντινή περίοδο. Δεν εντοπίστηκαν ίχνη παλαιότερης οικοδομικής φάσης, εκτός από τη γνωστή μέθοδο επανάχρησης αρχαιότερου υλικού στη δόμηση της κατώτερης ζώνης (λατυποπαγείς ογκόλιθοι). Η γνωστή θεωρία περί προϋπάρχουσας παλαιοχριστιανικής βασιλικής στην περιοχή του καθολικού δεν φαίνεται να ευσταθεί. Ο νότιος μικρός περίβολος, όχι στη μορφή με το εσωτερικό περίστωο, αλλά με ένα σύνολο κτισμάτων, κατάλοιπα των οποίων είχαν εντοπιστεί από τις παλαιότερες ανασκαφές και συμπληρώθηκαν με τις τελευταίες έρευνες, ανάγεται στη μεσοβυζαντινή περίοδο με δύο οικοδομικές φάσεις, ενώ στη δυτική πτέρυγα των κελιών του μικρού περιβόλου αναγνωρίζεται μία φάση οικοδόμησης επί φραγκοκρατίας. Το κλειστό περίστωο με τα κελιά, που δημιουργήθηκε νότια του καθολικού ανάγεται στην περίοδο της τουρκοκρατίας με δύο τουλάχιστον φάσεις εκτεταμένων ανοικοδομήσεων, προσδίδοντας έτσι τη συρρικνωμένη μορφή της μονής στο νοτιοανατολικό τέταρτο του μεγάλου περιβόλου που έφθασε μέχρι τις μέρες μας με τα παλαιότερα αναστηλωτικά έργα του Α. Ορλάνδου (εικ. 3).

Πλατεία Μοναστηρακίου

Ναός Παντάνασσας (2002-2006). Από τα μεγαλύτερα έργα που απασχόλησαν εντατικά την Ίν ΕΒΑ στο Ν. Αττικής, για το λόγο ότι συνοδεύθηκαν από ευρείας κλίμακας ανασκαφές, είναι η κατασκευή του ΜΕΤΡΟ και ειδικά ο σταθμός στην Πλατεία Μοναστηρακίου, τη βόρεια πλευρά της οποίας καταλαμβάνει ο ναός της Παντάνασσας. Οι ανασκαφές στο εσωτερικό και τον περιβάλλοντα χώρο του ναού, στο πλαίσιο των εργασιών στερέωσης και αποκατάστασης, έφεραν στο φως άγνωστα στοιχεία της οικοδομικής ιστορίας του. Περιλαμβάνουν κατάλοιπα μεσοβυζαντινού κοιμητη-

Εικ. 2. Λαύριο, οικόπεδο. Α. Βουχάρα. Άποψη της ανασκαφής. Αεροφωτογραφία.

Εικ. 3. Μονή Δαφνίου. Άποψη ανασκαφής στο χώρο του νότιου μικρού περιβόλου.

ριακού ναού, δύο οικοδομικές φάσεις πρώιμων μεταβυζαντινών χρόνων, λείψανα των οποίων ενσωματώθηκαν στη σημερινή τρίκλιτη καμαροσκέπαστη μεταβυζαντινή βασιλική, και ερείπια του συγκροτήματος του Μεγάλου Μοναστηριού που περιέβαλλε την Παντάνασσα. Στα ευρήματα συγκαταλέγονται ταφές από τη μεσοβυζαντινή έως τη μεταβυζαντινή περίοδο εσωτερικά και εξωτερικά του μνημείου, με πλούσια κινητά ευρήματα και αποθέτες στο βόρειο και νότιο κλίτος με δεκάδες σπαράγματα τοιχογραφιών του 16ου αιώνα. Μετά την ολοκλήρωση της συντήρησης, οι τοιχογραφίες θα αποτελέσουν ένα μοναδικό σύνολο, καθώς συγκαταλέγονται στα λιγοστά δείγματα ζωγραφικής αυτής της περιόδου που γνωρίζουμε από την Αθήνα (εικ. 4-7).

Διαμόρφωση πλατείας Μοναστηρακίου (2007-2008). Κατά τις εργασίες διαμόρφωσης της πλατείας εντοπίστηκε η προς Α. προέκταση της κοίτης του Ηριδανού ποταμού. Στο σημείο αυτό καταλήγει η θολοσκέπαστη κοίτη και συνεχίζεται σε μορφή δικάναλου με κάλυψη από μεγάλες

Εικ. 4. Ο ναός μετά την αποκατάστασή του.

Εικ. 5. Άποψη ανασκαφής κεντρικού κλίτους.

Εικ. 6. Σπαράγματα τοιχογραφιών από την ανασκαφή της Παντάνασσας. 10ος αιώνας.

Εικ. 7. Κεντρικό κλίτος.

λιθοπλίνθους, υλικό β' χρήσης, που εδράζονται σε κατακόρυφους λίθους. Μεταγενέστερη τροποποίηση της κοίτης μειώνει κατά το ήμισυ το πλάτος της με εγκάρσια τοίχιση στο βόρειο τμήμα. Το υπόλοιπο καλύπτεται με πλάκες από πωρόλιθο σε οξυκόρυφη διάταξη (εικ. 8).

Πλατεία Μοναστηρακίου 2, οικόπεδο Σπ. Μπαϊρακτάρη (2008-2009). Σε σωστική ανασκαφή στο υπόγειο του κτηρίου αποκαλύφθηκαν τμήμα κτηρίου με στοά και δύο λιθόκτιστα πηγάδια, που χρονολογούνται στη μεταβυζαντινή περίοδο, αποθηκευτικοί σιροί και αποθέτης της βυζαντινής-υστεροβυζαντινής περιόδου, καθώς και τμήμα χωμάτινου δρόμου, λείψανα τοίχων, πήλινοι αγωγοί, δάπεδα και αποθέτης σε συνεχή χρήση από την πρωτοβυζαντινή περίοδο έως και την ελληνιστική (εικ. 9).

Άγιος Ιωάννης Ρέντης

Οικόπεδο Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού (οδός Πειραιώς 254). Η ανασκαφική έρευνα το 2007 έφερε στο φως λείψανα δύο ληνών και ενός κοινού υπολήνιου. Διαπιστώθηκαν τέσσερις κατασκευαστικές φάσεις που δηλώνουν τη συνεχή χρήση του χώρου από τον 11ο έως τον 15ο αιώνα, σύμφωνα με τα ευρήματα. Οι ληνοί και το υπολήνιο είναι κατασκευασμένα από αργούς λίθους με ισχυρό συνδετικό υλικό, το δε εσωτερικό τους είναι επενδεδυμένο με υδραυλικό κονίαμα (εικ. 10-11).

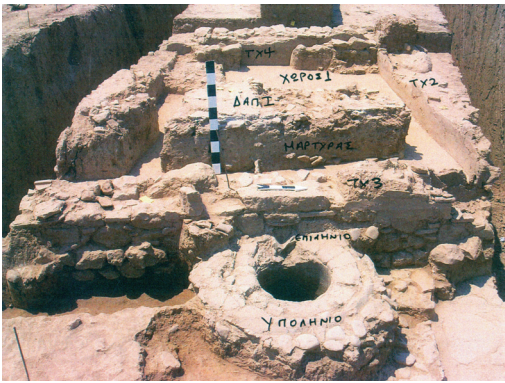
Χώρος της Ανωτάτης Σχολής Καλών Τεχνών. Το 2008, η ανασκαφική έρευνα έφερε στο φως: α) δύο παράλληλους τοίχους κατασκευασμένους από μικρούς αργούς λίθους και ένθετες πλίνθους που ορίζουν δρόμο πλ.

Εικ. 8. Μοναστηράκι. Διαμόρφωση της πλατείας. Συνέχεια της κοίτης του Ηριδανού.

Εικ. 9. Πλατεία Μοναστηρακίου 2, οικόπεδο Μπαϊρακτάρη. Άποψη της ανασκαφής.

Εικ. 10-11. Άγιος Ιωάννης Ρέντης, οικόπεδο ΙΜΕ. Ληνός με υπολήνιο και προγενέστερη φάση ληνού με υπολήνιο.

Εικ. 12-13. Άγιος Ιωάννης Ρέντης, χώρος της Ανωτάτης Σχολής Καλών Τεχνών. Άποψη της ανασκαφής, ο δρόμος και τμήμα ληνού.

4 μ. Τα οδοστρώματα σώζονται αποσπασματικά σε τρεις οριζόντες χρήσης, αποτελούμενα από πηλόχωμα και μικρά χαλίκια και με βοηθητικό χώρο στα νότια. β) Τμήμα ληνού, κατασκευασμένου από αργούς λίθους με ένθετα θραύσματα πλίνθων και αρχιτεκτονικά μέλη σε β' χρήση και εσωτερικά επενδεδυμένου με υδραυλικό κονίαμα. Στο δάπεδό του έχουν τοποθετηθεί μεγάλες μαρμαρίνες πλάκες σε β' χρήση. Η χρήση του χώρου, σύμφωνα με τα ευρήματα, τοποθετείται στη μεσοβυζαντινή-υστεροβυζαντινή περίοδο (εικ. 12-13).

Λεωφ. Κηφισού 96-98, οικόπεδο ΒΙΟΧΑΛΚΟ Α.Ε.-ΜΕΤΕΜ Ε.

Κατά την ανασκαφική έρευνα, 2008-2009, αποκαλύφθηκαν θεμελιώσεις τοίχων, σιροί, και αποθηκευτικοί πίθοι, που ανήκουν σε οικιστικό σύνολο και χρονολογούνται από τη βυζαντινή έως την υστεροβυζαντινή περίοδο. Τα κατάλοιπα καλύπτονται από εκτεταμένο στρώμα καταστροφής-κατάρρευσης (εικ. 14-15).

Αγία Παρασκευή

Κατά την ανασκαφική έρευνα στο εσωτερικό και τον προαύλειο χώρο του Ι.Ν. Αγίας Θέκλας, στο πλαίσιο της «Διαπλάτυνσης λεωφ. Μεσογείων για την κατασκευή ανισόπεδου κόμβου στον Σταυρό Αγίας Παρασκευής» (2001-2002), αποκαλύφθηκαν το αρχικό δάπεδο του Ιερού

βήματος, ενδείξεις για τον αρχικό αρχιτεκτονικό τύπο του ναού, εκτεταμένο νεκροταφείο υστεροβυζαντινών χρόνων και δύο σύγχρονες ταφές ανταρτών στα βόρεια, ανατολικά και δυτικά του ναού, καθώς και τμήμα αποθηκευτικού συγκροτήματος των μεταβυζαντινών χρόνων στο δυτικό τμήμα του προαύλειου χώρου του. Μετά το πέρας της ανασκαφής ο ναός μεταφέρθηκε βορειότερα (εικ. 16).

Λεωφ. Πεντέλης

Κατά την ανασκαφική έρευνα για την κατασκευή ανισόπεδου κόμβου Αττικής Οδού (2002-2003) αποκαλύφθηκε τμήμα αγροτικού συγκροτήματος (πιθεώνας) των ύστερων βυζαντινών-πρώιμων μεταβυζαντινών χρόνων (εικ. 17).

Μαρούσι

Κατά την ανασκαφική έρευνα, στη θέση «Πισπίρι» ή «Άγιος Ιωάννης», για την κατασκευή

Εικ. 14. Λεωφ. Κηφισού 96-98, οικόπεδο ΒΙΟΧΑΛΚΟ Α.Ε.-ΜΕΤΕΜ Ε. Αγγεία κατά χώραν.

Εικ. 15. Λεωφ. Κηφισού 96-98, οικόπεδο ΒΙΟΧΑΛΚΟ Α.Ε.-ΜΕΤΕΜ Ε. Γενική άποψη της ανασκαφής.

Εικ. 16. Αγία Παρασκευή, Ι.Ν. Αγίας Θέκλας. Άποψη της ανασκαφής στον προ-αύλειο χώρο του ναού.

Εικ. 17. Λεωφ. Πεντέλης, αγροτικό συγκρότημα. Άποψη της ανασκαφής (λεπτομέρεια).

Εικ. 18. Μαρούσι, θέση «Πισίρι» ή «Άγιος Ιωάννης». Άποψη της ανασκαφής (αεροφωτογραφία).

κλάδου Αττικής Οδού (2003-2004), αποκαλύφθηκε ναύδριο υστεροβυζαντινών χρόνων και μικρό νεκροταφείο στον περιβάλλοντα χώρο του (εικ. 18).

Κατά την ανασκαφική έρευνα στο οικόπεδο Ζ. Γερανίου (2006), αποκαλύφθηκε εκτεταμένος πιθεώνας με ενδείξεις χρήσης σε δύο φάσεις, εκ των οποίων η πρώτη ανάγεται στον ύστερο 13ο-14ο και η δεύτερη στο 16ο-17ο αιώνα.

Κηφισιά

Στο δημοτικό χώρο στη συμβολή των οδών Αγίων Θεοδώρων και Κυριακού (2007-2008), αποκαλύφθηκαν αρχιτεκτονικά κατάλοιπα που ταυτίζονται με τα ερείπια του ναού των Αγίων Θεοδώρων. Ο ναός είχε κοιμητριακή χρήση. Ανασκάφηκαν συνολικά 20 τάφοι, εκ των οποίων τέσσερις ταφές στο εσωτερικό του ναού και 16 εξωτερικά αυτού. Όλοι σχεδόν οι τάφοι έφεραν επάλληλες ταφές και αρκετοί από αυτούς και ανακομιδές. Οι ταφές ήταν

επί το πλείστον κτερισμένες με κοσμήματα, σταυρούς και αγγεία. Από τα ευρήματα της ανασκαφής τεκμηριώνεται η χρήση του χώρου ως κοιμητηρίου ήδη από τον 9ο-αρχές του 10ου μέχρι τα τέλη του 19ου αιώνα.

Δροσιά Κηφισιάς

Στη σωστική ανασκαφή δύο όμορων οικοπέδων, ιδιοκτησίας Νκαβογιάννη και Νικηφόρου (2009), αποκαλύφθηκαν τμήματα κτηρίου, δύο ληνοί, σιροί και πιθάρια βυζαντινών χρόνων που δηλώνουν τη βιοτεχνική χρήση του χώρου (εικ. 19-20).

ΣΑΛΑΜΙΝΑ

Αιάντειο

Στο οικόπεδο Σούστη (2007), αποκαλύφθηκε συστάδα βυζαντινών καμαροσκεπαστών τάφων με αξιόλογα ευρήματα του 6ου και του 7ου αιώνα, καθώς και τμήματα δρόμων και αρχαιότερα οικιστικά κατάλοιπα.

ΚΥΘΗΡΑ

Καραβάς. «Οχύρωση του Αγίου Γεωργίου της Κολοκυθιάς» (2002).

Η θέση, αν και ήταν αντικείμενο αναζήτησης από πολλούς ερευνητές, μόλις πρόσφατα κατέστη δυνατόν να προσδιοριστεί και έτσι να αξιοποιηθούν γραπτές πηγές και προφορικές μαρτυρίες κατοίκων της περιοχής. Η ανασκαφική έρευνα, αν και μικρής διάρκειας, έδωσε τη δυνατότητα να αναγνωρίσουμε στο ομώνυμο με την οχύρωση ύψωμα, σημαντικά κτίσματα, κοσμικού και θρησκευτικού χαρακτήρα, και κυρίως την πορεία της οχύρωσης, που στην πλέον ευπρόσβλητη ανατολική πλευρά ενισχύεται με κατακόρυφους πύργους πεταλόσχημου τύπου. Πιθανολογούμε την αρχική οικοδόμηση της οχύρωσης στη μεσοβυζαντινή περίοδο, ενώ η κύρια οικοδομική φάση του συνόλου του ερειπίωνά ανάγεται στους ύστερους βυζαντινούς χρόνους, όπως προκύπτει και από την κεραμική που διαθέτουμε από την έρευνα έως σήμερα (εικ. 21).

Εικ. 19-20. Δροσιά Κηφισιάς, οικόπεδο Νκαβογιάννη. Άποψη των ληνών και γενική άποψη της ανασκαφής.

Λιβάδι, Ι.Ν. Αγίου Ανδρέα (2006). Ανασκαφική διερεύνηση στο ναό αποκάλυψε παλαιότερη φάση που ανάγεται στον 9ο-10ο αιώνα.

Παλαιόπολη, Ι.Ν. Αγίου Παντελεήμονα (2005-2006). Στο πλαίσιο σωστικής ανασκαφής εξωτερικά του ναού εντοπίστηκαν κατάλοιπα τοικοποιίας κατά μήκος του βόρειου και νότιου τοίχου και δάπεδο παλαιοχριστιανικών χρόνων.

Κάστρο Χώρας, Ι.Ν. Παντοκράτορα (2008). Ανασκαφική διερεύνηση στο δάπεδο του ναού αποκάλυψε ταφές και ευρήματα του 15ου-16ου αιώνα.

ΣΠΕΤΣΕΣ

Η ανασκαφική έρευνα στο ακρωτήριο Παλαιογιώργη (2006-2007), έφερε στο φως ερείπια ναού με μεγάλη ημικυκλική αιθίδα. Βόρεια και νότια εντοπίστηκαν κλίτη και στα δυτικά τμήμα νάρθηκα. Η αρχική ίδρυση του ναού φαίνεται πως ανήκει στους παλαιοχριστιανικούς χρόνους, ενώ υπέστη μεταγενέστερες ανακατασκευές και λειτουργούσε έως τα τέλη σχεδόν του 17ου αιώνα (εικ. 22).

ΒΟΙΩΤΙΑ

Θήβα

Οικόπεδο ΕΡΓΟΔΟΜΙΚΗ ΒΟΙΩΤΙΑΣ Α.Β.Ε.Τ.Ε. (2002-2003). Τα αρχιτεκτονικά κατάλοιπα καλύπτουν μια μεγάλη περίοδο από τους ελληνιστικούς χρόνους έως την περίοδο της φραγκοκρατίας. Αποκαλύφθηκε μικρό τμήμα λουτρού παλαιοχριστιανικών χρόνων και τμήμα ναού με ημικυκλικές κόγχες ανατολικά και σύγχρονο νάρθηκα, ο οποίος μπορεί να τοποθετηθεί στον 9ο-10ο αιώνα. Διερευνήθηκαν 39 τάφοι – κεραμοσκεπείς, λακκοειδείς και καμαροσκεπείς, στην πλειονότητά τους ακτέριστοι ή συλημένοι. Τα λίγα ευρήματα που περιείχαν ανήκουν στο 12ο με αρχές του 13ου αιώνα (εικ. 23-25).

Οικόπεδο Σ. Ζήκα - Χ. Λουκίδου (2002-2003). Η ανασκαφική έρευνα έφερε στο φως το ήμισυ περίπου βυζαντινού ναού, τύπου πιθανότατα

Εικ. 21. Κύθηρα, Άγιος Γεώργιος Κολοκυθιάς. Αεροφωτογραφία.

Εικ. 22. Σπέτσες, ακρωτήριο Παλαιογιώργη. Άποψη της ανασκαφής από ΝΑ.

Εικ. 23. Θήβα, οικόπεδο ΕΡΓΟΔΟΜΙΚΗ ΒΟΙΩΤΙΑΣ Α.Β.Ε.Τ.Ε. Άποψη της ανασκαφής. Αεροφωτογραφία.

βασιλικής. Σύμφωνα με τα ευρήματα, ο ναός πρέπει να χτίστηκε κατά τον 11ο-12ο αιώνα με σύντομη διάρκεια ζωής. Πάνω στο στρώμα καταστροφής, στον κυρίως ναό κατασκευάστηκε συστάδα έξι κτιστών τάφων, ενώ άλλες ταφές, λαξευτές στο βράχο και κεραμοσκεπείς, αποκαλύφθηκαν βόρεια, εξωτερικά του ναού. Σε επαφή με το δυτικό τοίχο του βρέθηκαν δύο ακόμη τάφοι κτιστοί. Θησαυρός 130 νομισμάτων των αρχών του 13ου αιώνα σηματοδοτεί την εγκατάλειψη του χώρου (εικ. 26).

Οικόπεδο Π. Κοκκίνη (2002-2003). Η ανασκαφική έρευνα έφερε στο φως το ήμισυ, περίπου, κοσμικού κτηρίου στον άξονα Α.-Δ. Η τοικοποιία του κτηρίου και τα κινητά ευρήματα φανερώνουν ότι πρέπει να κτίστηκε κατά τον 9ο-10ο αιώνα. Η χρήση του εξακολούθησε, ωστόσο, κατά τους μεσοβυζαντινούς χρόνους, αλλά και στην υστεροβυζαντινή εποχή. Τρεις αποθέτες δηλώνουν ότι ο χώρος δεν έπαψε να χρησιμοποιείται και κατά τους χρόνους της Τουρκοκρατίας (εικ. 27-28).

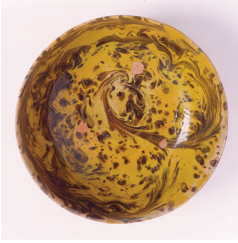

Εικ. 24-25. Θήβα, οικόπεδο ΕΡΓΟΔΟΜΙΚΗ ΒΟΙΩΤΙΑΣ Α.Β.Ε.Τ.Ε. Πήλινη σφραγίδα και ενώπιο.

Εικ. 26. Θήβα, οικόπεδο Ζήκα - Λουκίδου. Άποψη της ανασκαφής. Αεροφωτογραφία.

Εικ. 27-28. Θήβα, οικόπεδο Π. Κοκκίνη. Άποψη της ανασκαφής και αγγείο μεταβυζαντινών χρόνων.

Εικ. 29-30. Θήβα, οικόπεδο Μπουραντά-Σαμπάνη. Εφυαλωμένη κούπα μεταβυζαντινών χρόνων και άποψη της ανασκαφής.

Εικ. 31. Θήβα, οικόπεδο Κοφίνη-Σκουρτανιώτη. Μεταβυζαντινή οικία, χτισμένη πάνω σε αποθέτες, και μεταγενέστερος αγωγός. Άποψη από Α.

Εικ. 32-33. Ξηρονομή, ερείπια ναού Αγίου Γεωργίου. Γυάλινες χάντρες και άποψη της ανασκαφής από ΝΑ.

Οικόπεδο Ε Μπουραντά-Σαμπάνη (2002-2004). Αποκαλύφθηκε μεγάλων διαστάσεων ορθογώνιο οικοδόμημα μεσοβυζαντινών χρόνων, με προσανατολισμό Β.-Ν., το οποίο αποτελείται από δύο χώρους. Μεταγενέστερες προσθήκες ανήκουν στην περίοδο της φραγκοκρατίας. Από την περίοδο της τουρκοκρατίας προέρχονται αρκετά ακέραια αγγεία και πολλά απορρίμματα εργαστηρίου λουλάδων από σπιντόλιθο. Στο βορειοδυτικό τμήμα του οικοπέδου αποκαλύφθηκε ακόμη τμήμα ψηφιδωτού δαπέδου παλαιοχριστιανικών χρόνων (εικ. 29-30).

Οικόπεδο Κοφίνη-Σκουρτανιώτη (2005-2006). Αποκαλύφθηκε οικία μεταβυζαντινών χρόνων, αποτελούμενη στα βόρεια από τετράπλευρο χώρο και στα νότια από λιθόστρωτη αυλή. Κλίμακα, προσκολλημένη στο νότιο τοίχο της αυλής, οδηγούσε στον άνω κύριο χώρο κατοικίας. Σύμφωνα με τις ενδείξεις, η οικία κατασκευάστηκε προς τα τέλη του 17ου και καταστράφηκε προς τα τέλη του 18ου αιώνα. Αποκαλύφθηκαν, ακόμη, 20 αποθέτες, προγενέστεροι της οικίας, και τμήμα δεύτερου κτηρίου με αγωγό, μεταγενέστερης εποχής (εικ. 31).

Ξηρονομή

Στον ερειπωμένο ναό Αγίου Γεωργίου (2001-2003), αποκαλύφθηκε τμήμα κτηρίου με ευρεία ημικυκλική κόγχη δυτικά, παλαιοχριστιανικής περιόδου, το οποίο ενσωματώθηκε σε ένα μεσοβυζαντινό κοιμητηριακό ναό που ανήκει στον τύπο του μεταβατικού σταυροειδούς εγγεγραμμένου (10ος αι.) με μεταγενέστερη προσθήκη νάρθηκα στα δυτικά. Οι τάφοι που διερευνήθηκαν, κιβωτιόσχημοι, κεραμοσκεπείς και λακκοειδείς, ήταν πλούσια κτερισμένοι (εικ. 32-33).

Αντίκυρα

Η ανασκαφική έρευνα στο οικόπεδο Μαναίου-Παίδαρου (2005-2006), έφερε στο φως λείψανα οικοδομικού ιστού, αποτελούμενου από δέκα επιμέρους χώρους κατά τον άξονα Α.-Δ. Σύμφωνα με τα κινητά ευρήματα και την τοιχοποιία των κατασκευών, τα κατάλοιπα ανάγονται στους ύστερους ρωμαϊκούς-πρώιμους χριστιανικούς χρόνους (3ος-4ος αι.), με απώτατο χρονικό όριο χρήσης τον 5ο-6ο αιώνα.

ΕΥΒΟΙΑ

Αφράτι

Στο οικόπεδο Θ. Φέβρη (2000-2004), ολοκληρώθηκε η ανασκαφική έρευνα στο βορειοδυτικό άκρο, με την αποκάλυψη τάφων

και σιρών που σχετίζονται με παλαιότερα ευρήματα στο όμορο οικόπεδο Κονοβέση (ναός με πολυάριθμες ταφές, σιροί και ληνός). Τα ανασκαφικά δεδομένα παρουσιάζουν εικόνα ακμής μιας αγροτικής εγκατάστασης στα ανατολικά του ποταμού Λήλαντα κατά τους βυζαντινούς χρόνους (εικ. 34).

Δήμος Μεσσαπίων

Στο κτήμα Δαφνώντα (2006) αποκαλύφθηκαν τμήμα μεσοβυζαντινού συγκροτήματος και δύο παλαιοχριστιανικοί τάφοι.

ΦΩΚΙΔΑ

Άμφισσα

Στο οικόπεδο Μπούτσικου και Μέρμηγκα-Γρίβα (2001-2002), αποκαλύφθηκε τμήμα παλαιοχριστιανικής βασιλικής με ευρεία ημικυκλική αψίδα. Σε επόμενες φάσεις της βυζαντινής εποχής ανήκουν τα μεταγενέστερα οικοδομικά κατάλοιπα στο χώρο της βασιλικής – μεταξύ άλλων και ναού –, όπως και τάφοι που χρονολογούνται μέχρι και τους ύστερους βυζαντινούς χρόνους (εικ. 35).

Προϊστάμενοι

Ελένη Γκίνη-Τσοφοπούλου (1999-2005)

Χαρίκλεια Κοιλάκου (2006-2008)

Αικατερίνη Παντελίδου (2009-2010)

Αριστέα Καββαδία (2010)

Εικ. 34. Αφράτι, οικόπεδο Θ. Φέβρη. Άποψη της ανασκαφής. Αεροφωτογραφία.

Εικ. 35. Άμφισσα, οικόπεδο Μπούτσικου και Μέρμηγκα-Γρίβα. Άποψη της ανασκαφής. Αεροφωτογραφία.

Ανασκαφές

Μονή Δαφνίου, Πλατεία Μοναστηρακίου, Ν. Παντάνασσας, Μεσόγεια, 2000-2005, Κύθηρα (Καραβάς. «Οχύρωση του Αγίου Γεωργίου της Κολοκυθιάς»)

Νομός Βοιωτίας (οικόπεδο Εργοδομική Βοιωτίας Α.Β.Ε.Τ.Ε., οικόπεδο Σ. Ζήκα - Χ. Λουκίδου, οικόπεδο Π. Κοκκίνη, οικόπεδο Ε. Μπουραντά-Σαμπάνη, οικόπεδο Κοφίνη-Σκουρτανιώτη, Ξηρονομή), Σπέτσες

Μαρούσι, Αγία Παρασκευή, Λεωφ. Πεντέλης Αντίκυρα, οικόπεδο Μαναίου-Παϊδαρου, Γέρακας, οικόπεδα εταιρείας ΔΟΜΟΚΑΤ Α.Ε.

Παιανία, Κηφισιά, Δροσιά Κηφισιάς

Νομός Φωκίδας (Άμφισσα), Λαύριο, Νομός Ευβοίας (Αφράτι)

Αιάντειο Σαλαμίνας, Δήμος Μεσσαπίων

Πλατεία Μοναστηρακίου 2, οικόπεδο Σπ. Μπαϊρακτάρη, Άγιος Ιωάννης Ρέντης, οικόπεδο Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού, Λεωφ. Κηφισού 96-98, οικόπεδο ΒΙΟΧΑΛΚΟ Α.Ε.-ΜΕΤΕΜ Ε.

Άγιος Ιωάννης Ρέντης, Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών

Κύθηρα (Λιβιάδι, Ι. Ν. Αγίου Ανδρέα, Παλαιόπολη, Ι. Ν. Αγίου Παντελεήμονα, Κάστρο Χώρας, Ι. Ν. Πατοκράτορα)

Υπεύθυνοι αρχαιολόγοι

Ε. Γκίνη-Τσοφοπούλου

Χ. Κοιλάκου

Αικ. Παντελίδου

Κ. Καραθανάση

Β. Παπαγεωργίου

Δ. Πέτρου

Γ. Κακαβάς

Ανδρ. Παναγοπούλου

Στ. Βανδώρου

Μ. Παπαδημητρίου